
פרק א

יהודה קראוס ירד ממכוניתו ופסע לעבר מפעל ייצור הנייר שלו. לא לאנשים רבים באוסטריה היה רכב באותם ימים, סביבות שנת ה' אלפים תר"ץ (1930), אולם יהודה היה צריך את המכונית כדי להגיע בתדירות ובזמן מעיר מגוריו איינשטאט למפעלו ששכן בכפר זיילר.

משרדו שכן בקדמת המבנה. כאן פשט את בגדיו ולבש בגדי עבודה כחולים. יהודה נהג להשגיח בעצמו על העבודות במפעל הנייר שלו. אומנם היו לו מנהלי עבודה, אבל הוא פיקח עליהם והתערב בתהליך ייצור הנייר כמנהל עבודה ראשי.

"בוקר טוב, יהודה," קידמוהו עובדי המפעל בלבביות.

"שיהיה לכם יום נעים," ענה להם בחביבות.

העובדים לא פנו אליו בקידומת הָר (אדון, בגרמנית) ולא נהגו בו ביראת כבוד כפי שנהגו עובדים במפעלים אחרים.

"מה שלום הילד שלך? החום ירד?" שאל יהודה עובד שחלף בדרכו.

ולעובד אחר איחל: "מזל טוב להולדת בתך".

היחס הקרוב בינו לעובדיו היה חריג בנוף החברתי של יחסי עובד-מעביד. העובדים חיבבוהו ומשום כך התאמצו לעבוד טוב יותר מעובדים במפעלים אחרים ולהגיע לתפוקה רבה יותר.

יחסו של יהודה לעובדיו לא היה רק על מנת שיתאמצו יותר בעבודתם, אלא נבע מטוב ליבו - טוב לב של יהודי חם.

יהודה בן הארבעים היה אדם ממוצע קומה, מצחו גבוה ופניו חיוניות. לבושו היה תמיד נקי ומגוהץ וזקנו מטופח. הוא היה קובע עיתים לתורה ונודע כגומל חסדים. את המומחיות בייצור נייר רכש מאביו, שהיה מומחה לייצור נייר במפעלו בעיר לאקנבאך. אביו של יהודה החל לעבוד במפעל כעובד ייצור פשוט, אך עד מהרה רכש מומחיות ועלה מדרגה לדרגה עד כי בעלי המפעל הטילו עליו את האחריות הכללית לייצור הנייר.

כשנסגר המפעל בלאקנבאך, הקים אביו של יהודה את המפעל באייזנשטאט ויהודה עבד לצידו. ומשחלה האב הועבר ניהול המפעל לידיהו. בעובדו לצד אביו למד יהודה את רזי ייצור הנייר. תחת הנהלתו שוכלל המפעל ותהליך הייצור נעשה מודרני.

זה שנה וחצי שיהודה לא היה בעליו היחיד של המפעל, היה לו שותף, יהודי ששמו יעקב קופל שוורץ. יהודה רצה לפתח את המפעל והיה זקוק לשם כך למשקיע, ויעקב קופל שוורץ, בהיותו בעל ממון רב, היה האיש. לפני כן היה יעקב קופל בעל מפעל גדול לבירה.

יעקב קופל השקיע ממון במפעל הנייר. וכיוון שלא היה לו ידע בייצור נייר, נטל על עצמו את הצד השיווקי, והיה לאיש העסקים של המפעל, בעוד שיהודה ניהל את העבודה ואת הייצור במפעל. חלוקת העבודה ביניהם נקבעה איפוא לפי כישוריהם ונסיונם.

בעת שהחליטו על השותפות נחתם ביניהם הסכם ובו נקבע שהם

יהיו שותפים שווים, כלומר - לכל אחד שייכים 50% מהמפעל. החלוקה נקבעה הן על הרכוש של המפעל ועל כל אשר בו והן על הרווחים. אך לא על הקרקע שעליה ניצב המפעל - היא נשארה על שם בעליה - יהודה קראוס.

מפעל הנייר שכן בכפר זיילר, שלושה קילומטרים מצפון לעיר אייזנשטאט שהיתה עיר הבירה של מחוז בורגנלנד שבמזרח אוסטריה. בעיר עצמה מוקמו משרדי המפעל.

למפעל הנייר יצאו מוניטין, לא רק מאוסטריה אלא גם ממדינות רבות אחרות הזמינו את הנייר שיוצר בו. וכך, מלבד העובדה ששלט כמעט על כל השוק של אוסטריה מכר המפעל נייר לגרמניה שבמערב, לשווייץ שבדרום ולסלובקיה וצ'כיה שבמזרח. בסלובקיה ובצ'כיה היה מפעל זה ספק הנייר היחיד.

כיוון שיעקב קופל היה בעיקר איש החוץ והשיווק של המפעל, עשה את רוב זמנו במשרדו שבבניין המשרדים אשר בעיר, בעוד שיהודה בילה את זמנו במפעל לייצור עצמו. לשכתו במשרד שבעיר היתה צמודה ללשכתו של יעקב קופל, אך מרבית הזמן לא היה יהודה קראוס במשרדו אלא במפעל עצמו.

קשה להגדיר את היחסים שבין שני השותפים כיחסי אחווה וידידות, אך שרר ביניהם אמון והם פעלו בשיתוף פעולה פורה, ולא נראה דבר מה שיעיב על השותפות.

אך לא ארכו הימים ואירעה התנגשות שהעכירה על היחסים ביניהם. הדבר החל כאשר יעקב קופל הוציא מקופת המפעל סכום כסף ללא הסכמה, בטענו שהוא זקוק לכספים לצרכיו הפרטיים. הוא עשה זאת בניגוד לדעתו של יהודה. יהודה התנגד באומרו שבית החרושת זקוק עכשיו לכספים כדי לקנות חומרי גלם לייצור הנייר. חומרי גלם הללו היו בולי עץ, והמלאי שהיה במפעל כמעט ואזל.

כחומר גלם לייצור הנייר השתמשו בעצים. במכונת גריסה מיוחדת

גרסו את בולי העצים, ואת השביבים הגרוסים טחנו למעין קמח. את הקמח העצי הטילו למכל מים, והוסיפו חומרי דבק לעיסה. המכונה ערבלה את העיסה. אחרי כן יצקו את העיסה לתבניות שטוחות. המים הוצאו בסינון וכן באידוי שנעשה על ידי חימום. מתקן מיוחד כבש את העיסה דק דק. וכאשר התייבשה העיסה, נוצרו גליונות נייר. מכונת חיתוך מיוחדת חתכה את משטחי הנייר והפיקה גליונות בגדלים הרצויים.